

Czy można „poprawić” Homera? *Troja* w reżyserii Wolfganga Petersena

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Gabriela Abrasowicz, *Nadbudowa matrycy mitów i ich transformacje na przykładzie najnowszej twórczości chorwackich, czarnogórskich i kosowskich dramatopisarzy oraz realizatorów scenicznych*, „Er(r)go. Teoria–Literatura–Kultura”, nr 39 (2/2019), s. 39.
- Źródło: Marta Landau, *Słoń trojański*, „Polityka” 2004, t. 24.2004 (2456).
- Źródło: Zdzisław Pietrasik, *Troja*, „Polityka” 2004, t. 21.2004 (2453).
- Źródło: Umberto Eco, *Superman w literaturze masowej*, Warszawa 1996, s. 14.

Czy można „poprawić” Homera? *Troja* w reżyserii Wolfganga Petersena

Źródło: Lassi Kurkijärvi, Flickr, licencja: CC BY-NC 2.0.

Historia jest właściwie znana. Parys przebywając w Sparcie jako poseł, porwał żonę króla Menelaosa i wywiózł ją do Troi. Helena niespecjalnie protestowała, bo zakochała się w księciu Troi i właściwie zgodziła się z nim uciec, by szukać szczęśliwszego życia. Menelaos oczywiście upomniął się o zwrot małżonki, a gdy spotkał się z odmową Priama, króla Troi, poprosił o pomoc swojego brata Agamemnona, króla Myken. W ten sposób rozpoczęła się dziesięcioletnia wojna, w której brali udział ludzie, herosi i bogowie. Tę opowieść o ludzkich i boskich namiętnościach podawano w starożytnej Grecji z pokolenia na pokolenie, choć najśłynniejszy przekaz, dotyczący kilkudziesięciu ostatnich dni wojny, pozostawił nam Homer.

W 2004 roku Wolfgang Petersen zrealizował film pt. *Troja*. I zmienił szczegóły Homerowej epopei.

Twoje cele

- Porównasz różne opinie recenzentów na temat filmu Petersena.
- Wskażesz zmiany, jakich wobec pierwowzoru dokonał reżyser.
- Ocenisz, jakie konsekwencje dla fabuły i odbioru dzieła mają wprowadzone zmiany.
- Scharakteryzujesz Achillesa.
- Przeanalizujesz zabiegi filmowe wpływające na wymowę dzieła.

Przeczytaj

O reżyserze

Od lewej: Stanley O'Toole, Dennis Quaid, Wolfgang Petersen podczas prac nad filmem *Mój własny wróg* w 1984 roku

Źródło: dostępny w internecie: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Wolfgang Petersen – niemiecki reżyser i producent filmowy. Urodził się w 1941 roku w Emden. Początkowo realizował spektakle teatralne, potem zajął się filmem. Jako reżyser debiutował w 1967 roku filmem *Jedno z nas dwojga*. Później nakręcił *Okręt*, który przyniósł mu sławę i otworzył drogę do Hollywood. Wielkim sukcesem okazał się skierowany do młodych widzów film *Niekończąca się opowieść*, dziś uznawany za kultowy. Inne obrazy Wolfganga Petersena to: *Mój własny wróg*, *Okruchy pamięci*, *Na linii ognia*, *Epidemia*, *Gniew oceanu*, *Troja*, *Posejdon*.

O filmie

Kadr z filmu *Troja*, 2004

Źródło: dostępny w internecie: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

David Benioff oparł swój scenariusz na wątkach z *Iliady* i *Odysei* Homera oraz *Eneidy* Wergiliusza. Losy większości bohaterów i bohaterek zostały jednak diametralnie zmienione, można więc mówić o dość swobodnej adaptacji mitologicznej historii. Dlatego po premierze recenzenci podzielili się na dwie grupy. Jedni uważają, że film jest **monumentalnym** arcydziełem z doskonale zrealizowanymi scenami bitewnymi, inni natomiast dostrzegają w nim kicz i nie zgadzają się na wprowadzanie zmian w tekście Homera. Dodatkowo badacze świata starożytnego jednym tchem wymieniają szereg błędów i nieścisłości związanych z przedstawieniem świata Priama, Agamemnona i Achillesa. Sympatykom filmu błędy te nie przeszkadzają w odbiorze historii, która, skoncentrowana na ludziach, a nie na boskich uczuciach czy tym bardziej – wiernym odtworzeniu realiów, pokazuje uniwersalne przyczyny wojen. Widz może się przekonać, że wojny od wieków wybuchały z tych samych powodów: zranionej dumy, zazdrości, niemożności porozumienia się, a iskrą, która rozpala nienawiść, bywa nawet miłość.

Mity na nowo odczytane

Reinterpretacje mitów, ich nowe wersje, odmienne od dobrze znanych zakończenia to częsty zabieg w literaturze i kulturze. Warto wspomnieć chociażby *Króla mrówek* Zbigniewa Herberta, ową „prywatną mitologię”, piękny gest poety w stronę własnej wyobraźni, która nadaje nowe sensy starym opowieściom. Dzieje się tak dlatego, że – jak pisze Gabriela Abrasowicz w swoim artykule poświęconym mitologii bałkańskiej:

((Gabriela Abrasowicz

Nadbudowa matrycy mitów i ich transformacje na przykładzie najnowszej twórczości chorwackich, czarnogórskich i kosowskich dramatopisarzy oraz realizatorów scenicznych

Tradycja mityczna, w planie bliskim, jak również dalekim, promieniuje, przekracza granice oraz odgrywa rolę źródła inspiracji estetycznych. Jak zaznaczył Jacek Wachowski, procesy te nie są żadnym novum. Umożliwiają one od dawna tworzenie płaszczyzny porozumienia oraz łączności między kulturą nowożytną i jej antyczną przeszłością. Dynamiczny system symboli, archetypów, obrazów oraz schematów **transponowany** z mitologii został trwale włączony w kulturę i intensywnie wpływa na rozwój sztuki (...). Mity pozostają w stadium nieustannych ewolucji, istnieją w wielu wariantach i generują nowe znaczenia.

Źródło: Gabriela Abrasowicz, *Nadbudowa matrycy mitów i ich transformacje na przykładzie najnowszej twórczości chorwackich, czarnogórskich i kosowskich dramatopisarzy oraz realizatorów scenicznych*, „Er(r)go. Teoria–Literatura–Kultura”, nr 39 (2/2019), s. 39.

Słownik

heros

(gr. *hērōs*) – w mitologii greckiej bohater zrodzony ze związku człowieka z bogiem, dzięki swym niezwykłym przymiotom i czynom zaliczony w poczet bóstw. Herosi mieli nadzwyczajne cechy i zdolności, np. wytrzymałość czy siłę. Jednym z takich bohaterów był Achilles

monumentalizm

(łac. *monumentalis* – wielki) – w sztukach plastycznych dążenie do tworzenia rzeczy o wielkich rozmiarach, potężnych, masywnych

batalistyka

(wł. *battaglia* – batalia – zbrojne starcie, bitwa, wojna) – przedstawienie scen bitewnych, pochodów wojennych, oblężeń i życia obozowego, głównie w sztukach plastycznych, ale także w literaturze i filmie

Polecenie 1

Wysłuchaj nagrania i napisz, na jakie błędy popełnione podczas produkcji filmu *Troja* zwraca uwagę autorka artykułu.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PJ3kL83T8>

W filmie „Troja” Agamemnon jest na naszych oczach zasztyletowany przez kapłankę Bryzeidę. Reżyser Wolfgang Petersen zdjął w ten sposób kłopot z głowy Klitajmestrze, żonie Agamemnona, która zabiła męża w jego własnym pałacu już po powrocie z wyprawy, synowi wodza Orestesowi, który musiał pomścić ojca, oraz oszczędził w ten sposób pracy Ajschylosowi i pokoleniom dramatopisarzy, którzy opisali tę tragedię w dramatach. Jednak swoboda, z jaką twórcy filmu potraktowali Homera, jest dziecinną igraszką w porównaniu z ich rekonstrukcją starożytnego świata. A raczej próbą rekonstrukcji – ich zabiegi przypominają harce słonia w składzie antycznej porcelany. Namioty achajskie z 1200 r. p.n.e. oświetlają rzymskie lampki oliwne z przełomu er. Agamemnon, planując swe podboje, rozpościera wcale udaną kopię słynnej mapy Tabula Peutingeriana z I wieku n.e. Krużganki pałacu króla Troi Priama zdobią kolumny przeniesione żywcem z Knossos na Krecie, a w sali tronowej pod ścianami stoją posągi, które pojawiły się w Grecji ponad 500 lat później. Za to, prawdopodobnie by nie urazić oczu młodej widowni, męskie posągi kurosów ubrane są w przepaski biodrowe, podczas gdy w oryginale eksponowały nagie genitalia. Mała świątynia Apolla na wybrzeżu – abstrahując od faktu, że nigdy nie istniała – udekorowana jest posągami, które bardzo przypominają siedzące postacie faraonów egipskich. Poza tym naprawdę nie było w Troi alei obstawionej posągami sfinksów z głowami baranów. Taka aleja istnieje, tyle że w Karnaku w Egipcie. Chyba najbardziej drastycznym nadużyciem są sceny pogrzebów zabitych bohaterów; na ich powiekach towarzysze broni kładą... monety! Petersen widać przespał w szkole lekcje o wprowadzeniu pierwszych monet w greckich miastach jakieś pięć do sześciu stuleci po wojnie trojańskiej. Reżyser nie obejrzał mapy basenu Morza Śródziemnego – a szkoda. Powinni to zrobić widzowie przed udaniem się do kina, inaczej nigdy się nie zorientują, o jaką część świata w filmie

chodzi. Mykeny – siedziba Agamemnona – leżą około 20 km od wybrzeża. Z morza nie można ich nawet zobaczyć, ani tym bardziej wspiąć się do pałacu po kamiennych stopniach prosto z portu, jak to czynią Achilles z Patroklosem. Dość swobodnie potraktowali też twórcy filmu lokalizację Troi. W filmie oddalona od wybrzeża o kilkaset metrów, w rzeczywistości leży ok. 11 km od morza. Na filmie między miastem a brzegiem jest tylko piasek, tu i ówdzie rosną rachityczne krzewy. Petersen uznał, że Troja była założona na pustyni! Nigdzie nie ma śladu rzeki Skamander, która w „Iliadzie” jest w centrum akcji, a po dziś dzień przecina równinę trojańską. Szokującym błędem filmu jest pokazanie wschodu słońca znad morza. Troja leży na zachodnim wybrzeżu Azji Mniejszej, więc król Priam mógł obserwować ze wzgórza jedynie piękne zachody słońca tonącego w morzu. Odys, słynny ze swej przebiegłości, próbuje zachęcić Achillesa słowami: „Grecja cię potrzebuje”. Petersen przeoczył fakt, że w starożytności państwa Grecja nie było! W epoce brązu, kiedy dzieją się wydarzenia wojny trojańskiej, na terenie dzisiejszej Grecji istnieją miasta i należące do nich terytoria. Miasta walczą ze sobą lub zawierają przymierza, ale nie stanowią organizmu państwowego. Bzdurą jest więc opis podbojów Agamemnona, który próbuje podporządkować sobie pół świata. Bzdurą jest odwoływanie się do patriotyzmu państwowego Achillesa.

„Troja” kosztowała ok. 200 mln dol. Za ułamek procenta kosztów filmu można by uniknąć błędów, które śmieszą archeologów, a widzom nieobeznanym z realiami tamtej epoki dają fałszywe o niej wyobrażenie. (...) Dzięki odkryciom Henryka Schliemanna od końca XIX w. wiemy, że Troja istniała naprawdę. Dzięki badaniom kilkunastu pokoleń archeologów wiemy też, jak naprawdę wyglądała. Wiedzą archeolodzy. Szkoda, że nie chcą o tym wiedzieć filmowcy.

((Marta Landau

Słoń trojański

W filmie *Troja* Agamemnon jest na naszych oczach zasztyletowany przez kapłankę Bryzeidę. Reżyser Wolfgang Petersen zdyktował w ten sposób kłopot z głowy Klitajmestrze, żonie Agamemnona, która zabiła męża w jego własnym pałacu już po powrocie z wyprawy, synowi wodza Orestesowi, który musiał pomścić ojca, oraz oszczędził w ten sposób pracy Ajschylosowi i pokoleniom dramatopisarzy, którzy opisali tę tragedię w dramatach. Jednak swoboda, z jaką twórcy filmu potraktowali Homera, jest dziecinną igraszką w porównaniu z ich rekonstrukcją starożytnego świata. A raczej próbą rekonstrukcji – ich

zabiegi przypominają harce słonia w składzie antycznej porcelany. Namioty achajskie z 1200 r. p.n.e. oświetlają rzymskie lampki oliwne z przełomu er. Agamemnon, planując swe podboje, rozpościera wcale udaną kopię słynnej mapy Tabula Peutingeriana z I wieku n.e. Krużganki pałacu króla Troi Priama zdobią kolumny przeniesione żywcem z Knossos na Krecie, a w sali tronowej pod ścianami stoją posągi, które pojawiły się w Grecji ponad 500 lat później. Za to, prawdopodobnie by nie urazić oczu młodej widowni, męskie posągi kurosów ubrane są w przepaski biodrowe, podczas gdy w oryginale eksponowały nagie genitalia. Mała świątynia Apolla na wybrzeżu – abstrahując od faktu, że nigdy nie istniała – udekorowana jest posągami, które bardzo przypominają siedzące postacie faraonów egipskich. Poza tym naprawdę nie było w Troi alei obstawionej posągami sfinksów z głowami baranów. Taka aleja istnieje, tyle że w Karnaku w Egipcie. Chyba najbardziej drastycznym nadużyciem są sceny pogrzebów zabitych bohaterów; na ich powiekach towarzysze broni kładą... monety! Petersen widać przespał w szkole lekcje o wprowadzeniu pierwszych monet w greckich miastach jakieś pięć do sześciu stuleci po wojnie trojańskiej. Reżyser nie obejrzał mapy basenu Morza Śródziemnego – a szkoda. Powinni to zrobić widzowie przed udaniem się do kina, inaczej nigdy się nie zorientują, o jaką część świata w filmie chodzi. Mykeny – siedziba Agamemnona – leżą około 20 km od wybrzeża. Z morza nie można ich nawet zobaczyć ani tym bardziej wspiąć się do pałacu po kamiennych stopniach prosto z portu, jak to czynią Achilles z Patroklesem. Dość swobodnie potraktowali też twórcy filmu lokalizację Troi. W filmie oddalona od wybrzeża o kilkaset metrów, w rzeczywistości leży ok. 11 km od morza. Na filmie między miastem a brzegiem jest tylko piasek, tu i ówdzie rosną rachityczne krzewy. Petersen uznał widać, że Troja była założona na pustyni! Nigdzie nie ma śladu rzeki Skamander, która w *Iliadzie* jest w centrum akcji, a po dziś dzień przecina równinę trojańską. Szokującym błędem filmu jest pokazanie wschodu słońca znad morza. Troja leży na zachodnim wybrzeżu Azji Mniejszej, więc

król Priam mógł obserwować ze wzgórza jedynie piękne zachody słońca tonącego w morzu. Odys, słynny ze swej przebiegłości, próbuje zachęcić Achillesa słowami: „Grecja cię potrzebuje”. Petersen przeoczył fakt, że w starożytności państwa Grecja nie było! W epoce brązu, kiedy dzieją się wydarzenia wojny trojańskiej, na terenie dzisiejszej Grecji istnieją miasta i należące do nich terytoria. Miasta walczą ze sobą lub zawierają przymierza, ale nie stanowią organizmu państwowego. Bzdurą jest więc opis podbojów Agamemnona, który próbuje podporządkować sobie pół świata. Bzdurą jest odwoływanie się do patriotyzmu państwowego Achillesa.

Troja kosztowała ok. 200 mln dol. Za ułamek procenta kosztów filmu można by uniknąć błędów, które śmieszą archeologów, a widzom nieobeznanym z realiami tamtej epoki dają fałszywe o niej wyobrażenie. (...) Dzięki odkryciom Henryka Schliemanna od końca XIX w. wiemy, że Troja istniała naprawdę. Dzięki badaniom kilkunastu pokoleń archeologów wiemy też, jak naprawdę wyglądała. Wiedzą archeolodzy. Szkoda, że nie chcą o tym wiedzieć filmowcy.

Źródło: Marta Landau, *Słoń trojański*, „Polityka” 2004, t. 24.2004 (2456).

Polecenie 2

Zinterpretuj tytuł *Słoń trojański* w kontekście treści przedstawionych w artykule.

Słownik

kuros

(gr.) posąg stojącego, nagiego młodzieńca, charakterystyczny dla greckiej rzeźby archaicznej

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

W tabeli opisano wydarzenia z *Iliady* Homera i mitu o wojnie trojańskiej, które zostały zmienione przez Petersena. Zastanów się, jak potoczyły się losy bohaterów i bohaterek filmowych, i uzupełnij prawą część tabeli.

ILIADA/MIT	FILM
Pojawiają się bogowie olimpijscy, np: Zeus, Apollo, Hera, Atena.	
Parys ginie w walce.	
Helena powraca do męża.	
Menelaos powraca do Sparty.	
Agamemnon powraca do domu i zostaje zabity przez żonę Klitajmestrę i jej kochanka Ajgistosa.	
Priam ginie zabity przez Neoptolemosa, syna Achillesa.	
Ifigenia, córka Agamemnona i Klitajmestry, miała zostać oddana w ofierze bogom w zamian za pomyślną pogodę podczas wyprawy na Troję.	
Bryzeida była córką kapłana Bryzesa i żoną Mynesa, którego zabił Achilles.	

Na podstawie poniższego fragmentu wypowiedzi Petersena uzupełnij tabelę. Poszczególnym bohaterom przypisz te wartości, które zostały mocno zaakcentowane w filmie *Troja*.

- “(– Nasza opowieść mówi o tym, jacy są ludzie – podsumowuje Petersen.
– Świat nie jest czarno-biały. Nie ma podziału na tych „dobrych” i tych „złych”. To tradycyjna opowieść, niemal klasyczna. O samej fabule można powiedzieć, że jest nowoczesna, ponieważ porusza współczesne tematy, mówi o ludzkich dramatach i cierpieniu. Życie jest tak skomplikowane i pasjonujące, z tego powodu może być także pełne tragedii. [...]
– Nasza opowieść to fascynująca, wielowątkowa historia o mocno zarysowanych bohaterach, którymi powodują czytelne emocje.

Źródło: www.kinoinfo.pl

Bohater	Wartość
Agamemnon	
Menelaos	
Achilles	
Hektor	
Priam	
Parys	
Helena	
Andromacha	

Bohater	Wartość
Bryzejda	

honor

pragnienie sławy

miłość do męża

zemsta

pragnienie władzy

pogarda dla męża

miłość do kraju

pacyfizm

miłość do kobiety

Ćwiczenie 3

Petersen rezygnuje ze świata bogów, którzy w *Iliadzie* odgrywają kluczową rolę. Zastanów się, jakie niesie to konsekwencje, i zaznacz prawidłowe odpowiedzi.

☐

reżyser utrwala w widzach przeświadczenie, że wojnami nie kierują bogowie, lecz ludzie, motywowani żądzami i ambicją lub ulegający słabościom

☐

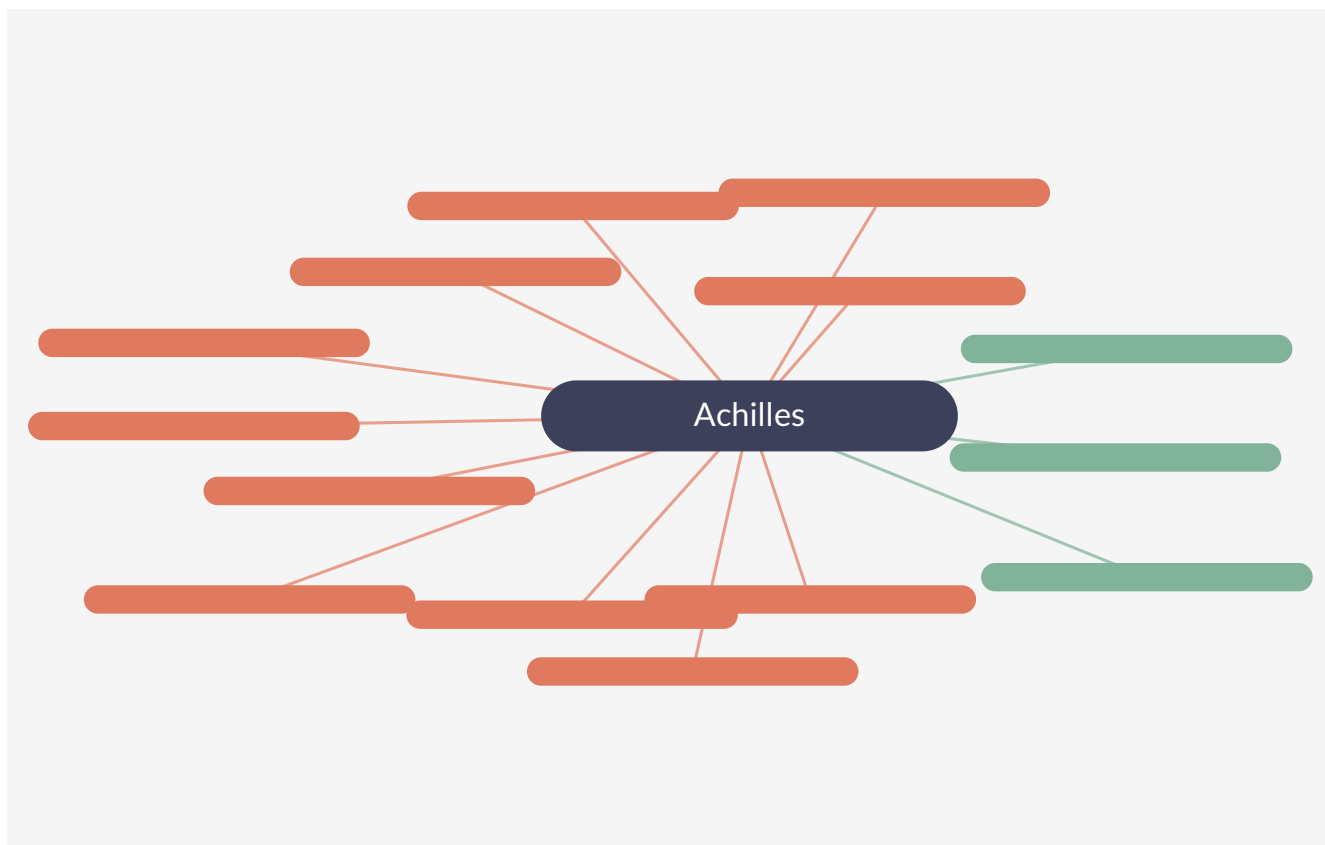
mimo że w filmie nie pojawiają się bogowie, ich interwencja jest dostrzegalna

☐

brak fatum, bohaterowie sami decydują o swoim losie, co czyni ich bardziej współczesnymi

Przeczytaj fragment eseju Umberto Eco o teorii Arystotelesa dotyczącej konstruowania akcji. Następnie uzupełnij mapę myśli, w której przedstawisz Achillesa jako bohatera intrygi. Wpisz w pomarańczowe pola te cechy, które ma uwieczniona w literaturze postać Achillesa, natomiast w pola zielone wpisz te, które zostały mu przypisane przez Petersena.

((Umberto Eco

Superman w literaturze masowej

Pierwszą teorię intrygi stworzył Arystoteles. To, że zastosował ją do tragedii, nie zaś do powieści, nie ma dla nas żadnego znaczenia. Tym bardziej, że odtąd wszystkie teorie prozy odwoływać się będą do tego modelu. (...) Recepta Arystotelesa jest prosta: wystarczy wziąć postać, z którą czytelnik mógłby się utożsamić, niezupełnie złą, ale i nie całkiem doskonałą, i niech akcja prowadzi ją od szczęścia do nieszczęścia lub na odwrót, poprzez perypetie i rozpoznania.

Ćwiczenie 5

Przypomnij sobie sceny batalistyczne, np. przyptknięcie Achillesa do Troi i pierwszą stoczoną bitwę (od 00:52 do 01:02), a następnie zaznacz te zabiegi filmowe, które pozwalają widzom odnieść wrażenie, że bezpośrednio uczestniczą w walce.

- ☐ kamera ustawiona pomiędzy walczącymi żołnierzami
- ☐ charakteryzacja
- ☐ montaż skojarzeniowy
- ☐ brak długich ujęć
- ☐ zastosowanie reguły trójpodziału kadru
- ☐ zbliżenia
- ☐ montaż twardy
- ☐ plany dalekie
- ☐ kamera ustawiona w różnych miejscach (np. na wysokości kolan żołnierzy)

Przeczytaj recenzję filmu *Troja* i wypisz elementy, które autor docenił w tej produkcji.

((Zdzisław Pietrasik

Troja

Homer był świetnym scenarzystą. Mówi się nawet, że to właśnie jemu kino zawdzięcza dwa najczęściej eksploatowane schematy fabularne: jedni atakują, drudzy się bronią (*Iliada*) oraz bohater podróżuje i ma po drodze liczne przygody (*Odyseja*). W *Iliadzie* mamy jeszcze klasyczny wątek romansowy – ona jedna, ich dwóch, czyli najstawniejszy trójkąt wszech czasów: piękna Helena, jej mąż Menelaos oraz Parys kochanek. Z czego wcale nie wynika, że reżyser **Troi Wolfgang Petersen** miał ułatwione zadanie. Wręcz przeciwnie, próba ekranizacji najstawniejszej epopei starożytnej Grecji to czyn wręcz heroiczny, którego skutków nie dało się przewidzieć. Moim zdaniem, reżyser wrócił z tej ryzykownej wyprawy w przeszłość z tarczą. Stworzył widowisko monumentalne (koszt produkcji 200 mln dol.), zachwycające scenami zbiorowymi, a jednocześnie nieepatujące nadmiernie efektami komputerowymi, do czego mają dzisiaj skłonność twórcy wysokobudżetowych filmów. Wyprawa na Troję, z okrętami aż po horyzont, robi duże wrażenie, podobnie jak bitwy pod murami miasta, ale w istocie ciekawsze są sceny kameralne. Udało się Petersenowi zrobić coś, co w gruncie rzeczy było najtrudniejsze, mianowicie uczłowieczyć głównych bohaterów tak, aby motywy ich czynów były zrozumiałe dla współczesnych. Kierują się potrzebą władzy (Agamemnon), chęcią zdobycia sławy (Achilles), wreszcie idą za głosem serca, wybierając miłość (Parys). Na pierwszym planie są dwaj antagoniści: Achilles, który przyłącza się do Agamemnona wyprawiającego się na Troję, lecz prowadzi swoją własną wojnę, oraz Hektor, obrońca Troi, który przypomina typowego bohatera amerykańskich filmów patriotycznych, służy ojczyźnie i troszczy się o rodzinę. Ich pojedynek jest jedną z najważniejszych scen filmu.

Achillesa gra aktor idol **Brad Pitt**, po wielu tygodniach spędzonych w siłowni, którego da się zaakceptować, choć nie od razu; podobnego problemu nie ma natomiast z Hektorem, którego odtwarza mało jeszcze znany australijski aktor **Eric Bana**. Jest natomiast kłopot z grającym Parysa **Orlando Bloomem**, który przeniósł się tu wprost z planu „Władcy pierścieni”, gdzie był świetnym łucznikiem, kiedy więc w finale zaczyna strzelać do Achillesa, robi się śmiesznie. Helena odtwarzana przez niemiecką modelkę **Diane Kruger** jest piękna i to w zupełności wystarcza. Tego typu filmom łatwo zarzucić, że trywializują klasyczną literaturę, proponując bryk zamiast całości. Tak zapewne będzie i teraz, choć w tym wypadku jest to bryk dający niezłe wyobrażenie o oryginale.

Źródło: Zdzisław Pietrasik, *Troja*, „Polityka” 2004, t. 21.2004 (2453).

Ćwiczenie 7

Choć uważa się, że to Helena była „przyczyną” wybuchu wojny trojańskiej, zarówno epopeja Homera, jak i film Petersena opowiadają o losach mężczyzn. Zdzisław Pietrasik, recenzując rolę Diane Kruger, pisze: „Helena (...) jest piękna i to w zupełności wystarcza”. Czy zgadzasz się z jego opinią? Swoją odpowiedź uzasadnij.

Ćwiczenie 8

Przedstaw własną ocenę filmu *Troja* jako głos w dyskusji z Martą Landau i Zdzisławem Pietrasikiem.

Praca domowa

Korzystając z wiadomości z lekcji, podaj dwa argumenty przemawiające za wprowadzeniem znaczących zmian fabularnych w filmowej historii i dwa argumenty przemawiające za pozostaniem przy wersji antycznej.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Lewandowska

Przedmiot: Język polski

Temat: Czy można „poprawić” Homera? *Troja* w reżyserii Wolfganga Petersena

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

7) odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;
2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 3) rozpoznaje nawiązania do tradycji biblijnej i antycznej w kulturze współczesnej;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- porównuje różne opinie recenzentów na temat filmu *Troja* Wolfganga Petersena,
- wskazuje zmiany, jakich wobec pierwowzoru dokonał reżyser,
- analizuje zabiegi filmowe wpływające na wymowę dzieła,
- formułuje własną recenzję filmu *Troja*.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Czy można »poprawić« Homera? *Troja* w reżyserii Wolfganga Petersena”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj”. Wszyscy uczniowie powinni też obejrzeć film Petersena i przypomnieć sobie mit o wojnie trojańskiej.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji oraz cele zajęć, omawiając lub ustalając razem z uczniami kryteria sukcesu.
2. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: jak Wam się podobał film *Troja*?
Uczniowie mogą podzielić się na dwie grupy (wizjonerzy i widzący).

rozczarowani) i przeprowadzić krótką dyskusję, w której przedstawią swoje opinie na temat filmu, poparte argumentami. Nauczyciel rysuje na tablicy tabelę z dwiema kolumnami: 1. KICZ i 2. WARTOŚCIOWE DZIEŁO. W trakcie dyskusji jedna osoba notuje formułowane przez uczniów argumenty we właściwej kolumnie tabeli.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel poleca, by uczniowie zapoznali się z audiobookiem i w parach wykonali polecenie 1, które mu towarzyszy. Następnie pyta, czy recenzja Marty Landau zmieniła opinię uczniów na temat filmu Petersena. Jeśli pojawią się nowe argumenty, należy je dopisać w tabeli na tablicy.
2. W drugiej części tej fazy lekcji uczniowie indywidualnie wykonują ćwiczenia 1–5. Po upływie wyznaczonego czasu nauczyciel prosi o przedstawienie wyników pracy.

Faza podsumowująca:

1. Omówienie ewentualnych problemów z rozwiązaniem ćwiczeń i poleceń z sekcji „Sprawdź się”.
2. W podsumowaniu lekcji nauczyciel pyta, czy początkowe wrażenia i opinie uczniów na temat filmu *Troja* zmieniły się. Prosi kilka osób o zaprezentowanie swojego stanowiska. Uczniowie decydują, czy film jest wartościowym dziełem, kiczem, czy też nie można tego ocenić jednoznacznie. Ważne jest, by opinie były poparte argumentami.

Praca domowa:

1. Do wyboru: praca domowa z e-materiału lub polecenie 2 z sekcji „Audiobook”.

Materiały pomocnicze:

- Wojciech Strokowski, *Polonista polimedialny*, w: *Polonista w szkole*, pod red. Anny Janus-Sitarz, Kraków 2004.
- Marta Landau, *Słoń trojański*, „Polityka” 2004/24.
- Zdzisław Pietrasik, *Troja*, „Polityka” 2004/21.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Audiobook” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.